Modelowanie liczników w języku Verilog i ich implementacja w strukturze FPGA

Licznik binarny

Licznik binarny jest najprostszym i najpojemniejszym licznikiem. Kod 4 bitowego synchronicznego licznika binarnego pokazano poniżej:

```
module bin_cnt(clk, en, cnt);
        input clk;
        input en;    // enable
        output [3:0] cnt;

        reg [3:0] cnt = 0;

        always @ (posedge clk)
                cnt <= en ? (cnt + 1) : cnt;
endmodule
```

```
cnt = 0000
cnt = 0001
cnt = 0010
cnt = 0011
cnt = 0100
cnt = 0101
cnt = 0110
cnt = 0111
cnt = 1000
```

Licznik pierścieniowy

Licznik pierścieniowy to układ sekwencyjny pracujący w kodzie “1 z n”. W trakcie działania tylko jeden z bitów może mieć wartość „1” dla układu z “krążącą jedynką” (lub „0” dla „krążącego zera”). Kod 4 bitowego licznika pierścieniowego z krążącą jedynką pokazano poniżej:

```
module ring(clk, cnt);
        input clk;
        output [3:0] cnt;

        reg [3:0] cnt = 4'b0001;

        always @ (posedge clk)
                cnt <= {cnt[2:0], cnt[3]};

endmodule
```

```
cnt = 0001
cnt = 0010
cnt = 0100
cnt = 1000
cnt = 0001
cnt = 0010
cnt = 0100
cnt = 1000
cnt = 0001
```

Działanie tego licznik można przetestować korzystając z poniższego modułu testowego:

```
module ring_tb();
        reg clk;
        wire [3:0] LED;
        ring ring_u(clk, LED);

        reg [3:0] i;
        initial begin
                $dumpfile("./ring.vcd");        // zapisz wynik symulacji
                $dumpvars(0);                   // wartości wszystkich zmiennych (rejestry)

                for(i=0; i < 10; i=i+1) begin
                        #1 clk = 0; #1 clk = 1;
                        $display("%d: %b", i, LED);
                end
        end
endmodule
```

Symulacja pracy licznika

W niniejszej instrukcji proponuje się przeprowadzenie symulacji z wykorzystaniem narzędzi opensource. W tym celu:

a) pobieramy pakiet symulator + przeglądarka

http://bleyer.org/icarus/iverilog-10.0-x86_setup.exe

b) Instalujemy w katalogu domyślnym tj. *C:\iverilog*, wraz z przeglądarką GTKWave

c) Uruchamiamy konsolę poleceniem *cmd*, za pomocą polecenia *cd* przechodzimy do katalogu w którym znajduje się plik z kodem testowanego licznika tj. *ring.v* i kompilujemy go komendą

c:\iverilog\bin\iverilog ring.v

Wynik kompilacja umieszczany zostaje w pliku *a.out*. Symulację uruchamiamy komendą:

c:\iverilog\bin\vvp a.out

d) Przegladarkę uruchamiamy komendą

c:\iverilog\gtkwave\bin\gtkwave -f ring.vcd

Następnie wybieramy sygnały które chcemy obejrzeć (Rys poniżej):

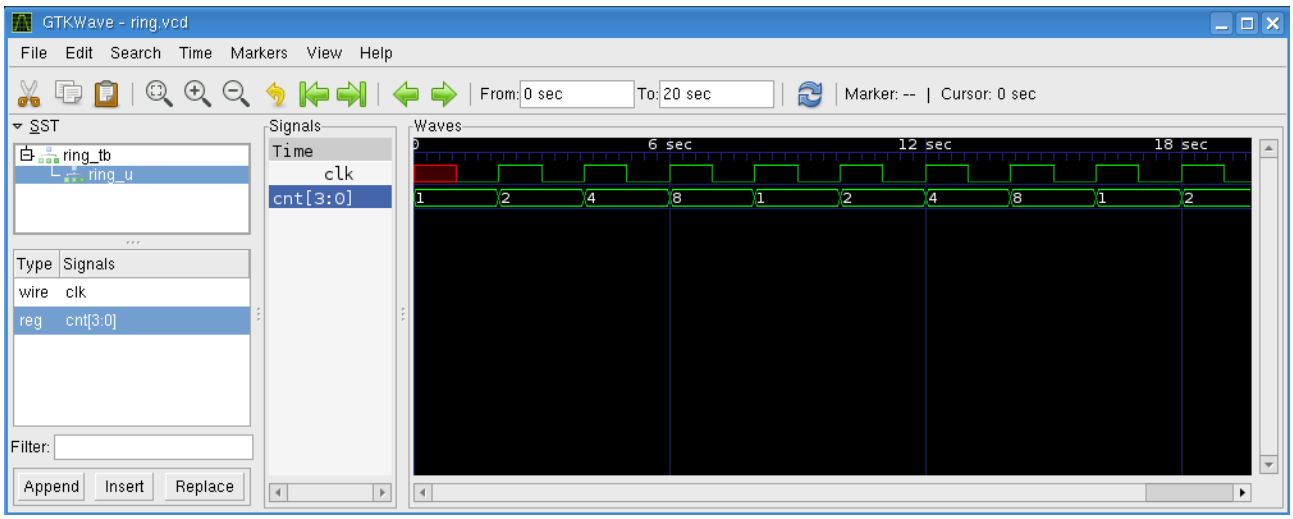

Rys. Przebiegi symulacji pracy 4-bitowego licznika pierścieniowego.

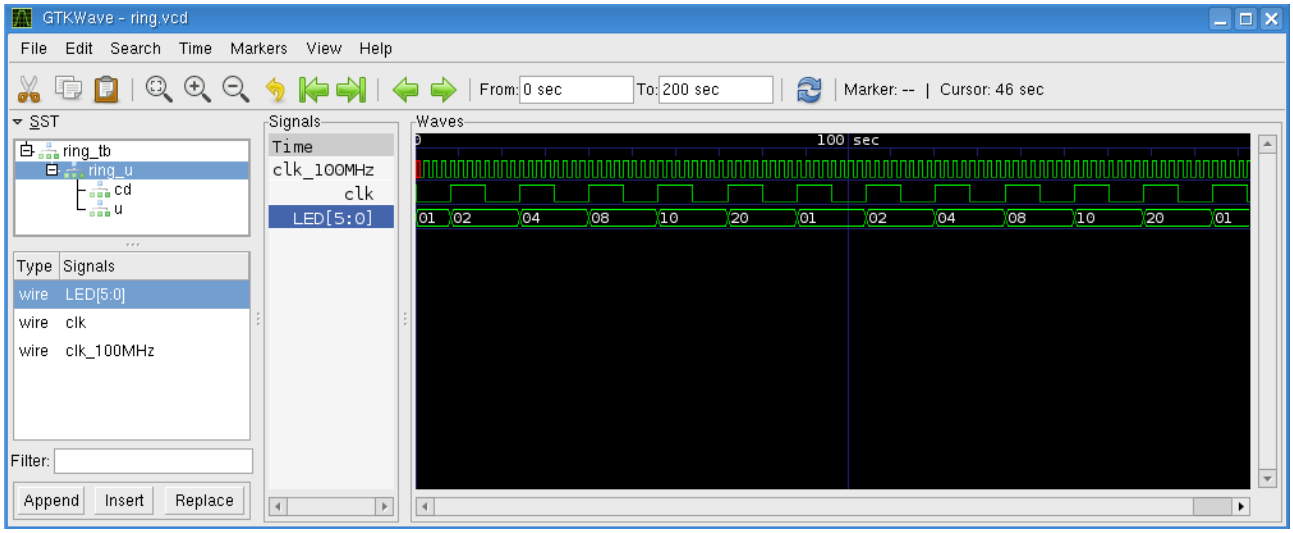

Rys. Przebiegi symulacji pracy 6-bitowego licznika pierścieniowego z układem dodatkowego dzielnika częstotliwości przez 8.

Testowanie licznik pierścieniowego na FPGA

Na płytce Basys3 dostępny jest zegar 100 MHz. Częstotliwość tego zegara jest za wysoka do sterowania wyświetlaczem LED, dlatego musi być ona podzielona, tak by uzyskać sygnał o

częstotliwości rzędu 1 kHz (lub mniej, w zależności od zastosowania). W tym celu należy skorzystać z przygotowanego modułu *clk_divider*, którego kod wraz z licznikiem umieszczony jest w pliku *ring_fpga.v*. Zanim przeprowadzisz implementację na FPGA wykonaj symulację i obejrzyj przebiegi czasowe w układzie. Jak widać (rysunek wyżej) zegar taktujący licznik *ring*, tj. sygnał *clk* w module *ring_top*, ma częstotliwość 8 razy mniejszą jak sygnał *clk_100MHz* pochodzący z generatora zewnętrznego; dlaczego ?.

Zmień współczynnik podziału tak by licznik pracował z taką częstotliwością by można było zaobserwować efekt „krążącej jedynki" tj ok 10 Hz. Zwróć uwagę, że rejestr *reg [20:0] cnt* w dzielniku *clk_divider* ma 21 bitów, co pozwala na zliczanie do wartości 2^21-1, czyli 2097151 max. Czy to wystarczy do wygenerowania 10 Hz z sygnału 100 MHz ?

Uwaga: Vivado jest mało „inteligentny" i wymaga wskazania modułu TOP. W przypadku symulacji modułem TOP jest *ring_tb*, który nie ma żadnych portów. Do implementacji modułem TOP jest *ring_top*(clk_100MHz, LED), który ma dwa porty. Przypominam o konieczności dołączenia i modyfikacji pliku XDC, tak by uwzględnić te porty.

Licznik BCD

Licznik binarny oferuje największą pojemność przy zadanej liczbie użytych przerzutników. Jeśli jednak chcemy wyświetlić liczbę zliczeń w postaci dziesiętnej na wyświetlaczu 7 segmentowym, to pojawia się problem; należy skonwertować liczbę binarną na postać dziesiętną. Problemu tego można uniknąć poprzez użycie licznika BCD (Binary-Coded Decimal). Kod BCD wykorzystuje 4 bitowy kod binarny do kodowania kolejnych cyfr dziesiętnych liczby. Przykładowo liczba dziesiętna 1234 ma reprezentacje:

dziesiętnie:	1	2	3	4
BCD:	0001	0010	0011	0100
binarnie:		100	1101	0010

Jak widać, na ogół, zapis liczby w kodzie BCD wymaga więcej bitów niż zapis tej samej liczby w kodzie binarnym. Wynika to z faktu, że kolejne cztery bity zapisu BCD reprezentują liczbę w zakresie 0 do 9, podczas gdy w kodzie binarnym te same 4 bity reprezentują liczbę od 0 do 15. Dlatego kod BCD stosowany jest głównie w przypadku, gdy występuje konieczność wyświetlania wyniku zliczeń na wyświetlaczu 7 segmentowym.

Z powyższego przykładu wynika, że 4-pozycyjny licznik BCD można zbudować łącząc kaskadowo cztery liczniki binarne, których zakres zliczania ograniczony jest do 9. Przykład takiego licznika (do 9) w języku Verilog pokazany jest poniżej. Zwróć uwagę, że wartość rejestru *bcd* zwiększa się o 1 (modulo 10) podczas narastającego zbocza zegara tylko gdy *en* = 1. Przepełnienie licznika sygnalizowane jest flagą *ov*. Zauważ, że licznik składa się z dwóch części: kombinatorycznej i sekwencyjnej.

```
module bcd1(clk, en, bcd, ov);
	input clk;
	input en;
	output [3:0] bcd;
	output ov;

	reg [3:0] bcd_next, bcd = 0;
	reg ov;

	always @ (*)
		if(en==0)
			{ov, bcd_next} = {1'b0, bcd};
		else begin
```

```
                bcd_next = (bcd < 9) ? bcd + 1 : 0;
                ov = (bcd < 9) ? 0 : 1;
        end


    always @ (posedge clk)
        bcd <= bcd_next;

endmodule

module bcd1_tb();
    reg clk;

    wire [3:0] bcd;
    reg en;
    wire ov;
    bcd1 u(clk, en, bcd, ov);

    reg [7:0] i;
    initial begin
        $dumpfile("./cnt.vcd");
        $dumpvars(0);
        en = 1;
        for(i=0; i < 12; i=i+1) begin
            #1 clk = 0; #1 clk = 1;
            $display("i=%d: ov=%b, bcd=%d", i, ov, bcd);
        end
    end
endmodule
```

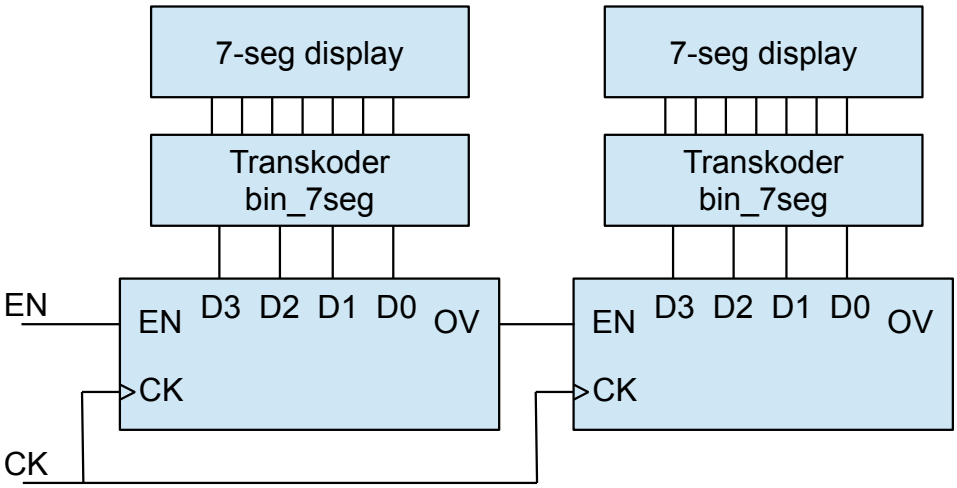

Rys. Licznik BCD dwu pozycyjny z wyświetlaczem (transkoder na kod wskaźnika 7 seg).

Zadanie: na podstawie powyższego przykładu zbuduj licznik BCD o dwóch pozycjach, tj. taki który zlicza w zakresie 0 do 99. Przeprowadź symulacje działania.

Zadanie: zaimplementuj na układzie FPGA licznik BCD o dwóch pozycjach (zakres zliczania 0 do 99). Do taktowania licznika wykorzystaj sygnał zegarowy o częstotliwości ok 1 Hz uzyskany z

podzielnika tak jak to omówiono w przypadku licznika pierścieniowego. Sygnał c_in dla pierwszego licznika powinien pochodzić z przycisku *sw*[0], czyli licznik zlicza, gdy przycisk jest wciśnięty. Licznik uzupełnij o moduł sterowania wyświetlaczem 7-segmentowmy.